

lečenstvech, na venek zastupuje představenstvo, nad nímž vede kontrolu dozorčí rada. Závodní kapitál tvoří se závodními podíly členů a jen zřídka cizími penězi. Za to spojen bývá namnoze -- a to s výsledkem — se společenstvy skladními společný nákup surovin, a větší část německých společenstev skladních jsou současně spolky zásobními.

Též v Rakousku ujala se společenstva skladní, první bylo zřízeno r. 1881; živn. novela ze dne 15. března 1883 dala podnět reorganisaci živnostenských společenstev směřující ku zvelebení společných živnostenských zájmů jich členů a příslušníků, ke zřizování skladišť surovin, skladů a pod. (§ 114). Skladní společenstva vnikla však do kruhů hospodářských jen měrou nepatrnou. Ač jednoduchým je společný prodej u řemeslníků, přec obtížným jest při hospodářství, zejména platí to o zpeněžení dobytka, takže bylo na sjezdu svazku hospodářských společenstev německé říše v Darmšladtu r. 1890 odbyvaném konstatováno, že tento druh výrobních společenstev se v hospodářství neosvědčil. Co se týče Rakouska, tedy hospodářská společenstva jsou zde velmi nepatrně vyvinuta, takže možno říci, že jsou teprve v prvních počátcích svého vývoje.

Společenstva strojová jsou výdělková společenstva, jež mají přispěti v okresech průmyslových ke zvelebení postavení maloživnostníků, podporovati jich organisaci a upravití výrobu na společném základu. V Rakousku máme již 11 takových společenstev a ministerstvo obchodu se snaží další zakládati. Zejména však obrátilo ministerstvo svoji pozornost k tomu, by zakládána a podporována byla společenstva strojová, jaká v Německu se nalézají a prospívají. Vláda podporovala posud zakládání společenstev strojových subvencemi a nezúročitelnými zápůjčkami, jež se poskytují ze státního úvěru ku podpoře maloživnostníků. Kdežto společenstva skladní kupují zboží, by je dále zcizila členům a kdežto při společenstvu výrobním členové společně pracují, jsou členové těchto společenstev úplně samostatni, pokud se týče jich závodu, a společenstvo toliko půjčuje neb pronajímá jim své stroje a prostředky pomocné. Ostatně liší se tato společenstva co do organisace od jiných společenstev jen potud, pokud to vyžaduje zvláštní jich účel. Společenstvo poskytuje řemeslníku neocenitelné výhody, umožňujíc mu upotřebení strojů a pod., jichž by si svými prostředky zjednat nemohl — společenstvo činí mu tudíž přístupnými výhody velkopřemyslu, jež spočívají v užití strojů (viz čl. »Werkgenossenschaften« od Hanse Crügera v »Handwörterbuch der Staatswissenschaften, Jena 1894).

Společenstva vodní.

I. Pojem a význam.

Společenstva (družstva) vodní spočívají — obdobně jako všechna jiná společenstva různých oborů — na zásadě, že spojenými silami a prostředky provést a docílit lze toho, čeho by jednotlivec nesnadno a v míře neúplně dobýt mohl. Idea sdružování (associace) může za dob našich vésti k netušeným výsledkům v kterémkoli oboru podnikání lidského, ač-li správně pochopena jest a v zákonodárství dojde vydatné podpory. Společenstva vodní vznikla vlivem německého zákonodárství vodního a rozmáhala se v jednotlivých zemích německých dle zvláštních pokroků v hospodářství a průmyslu; potřeba zákonné úpravy poměrů takovýchto společenstev byla tím naléhavější, čím více přibývalo lidnatosti, provozován byl víc a více průmysl používající v míře rozsáhlejší síly vodní, a pěstováno bylo intensivněji hospodářství odvislé od zdárného stavu píce; i nesla